

Overweging 2013 01 27

Heden vervuld

Jesaja 61, 1-9; 1 Korintiërs 12, 12-27; Lucas 4, 14-21

Nadat Jezus in de woestijn op de proef is gesteld gaat Hij terug naar Galilea in de kracht van de Geest, zoals er staat. Hij is sterker geworden door zijn ervaring in de woestijn, lijkt de schrijver van het Evangelie te willen zeggen.

Dat is niet zo gek. We hebben zelf ook de ervaring dat we geestelijk sterker worden wanneer we een beproeving doorstaan. Het sterkt ons zelfvertrouwen en we weten beter dan daarvoor wat we waard zijn. We nemen toe in kracht en groeien in wie we kunnen zijn.

Het openbare leven van Jezus, de openbaring in zijn optreden begint na de periode waarin hij zich terugtrekt in de woestijn. Uit de woestijn gaat Hij naar Galilea terwijl Hij onderricht geeft en zijn faam zich verspreidt.

Zo komt Hij ook in Nazaret, de plaats waar Hij is opgegroeid. Naar gewoonte bezoekt Hij op sabbat de synagoge en wordt uitgenodigd om de perikoop van die sabbat voor te lezen. Het is Jesaja en wel het deel dat spreekt over het genadejaar van de Heer. Het is een profetische boodschap, die vreugde brengt aan armen, verlossing voor gevangenen aankondigt, zicht voor blinden en vrijheid voor onderdrukten. Na de lezing sluit Hij het boek en opent het Woord. En dat slaat in als een bom.

Het deel dat Jezus leest in de synagoge in Nazaret komt uit het deel dat ook wij gelezen hebben in de eerste lezing uit Jesaja 61. Daarin wordt het beeld van het genadejaar gebruikt om het volk te troosten. Het wordt toegepast op de situatie waarin het volk bevrijd is en hersteld in de genade van God.

Van oorsprong is het genadejaar iets anders. We kennen het sabbatjaar dat één keer in de zeven jaar plaatsvindt. Een jaar waarin de grond die in de voorgaande periode bebouwd is, braak blijft liggen. Wat er dan spontaan op groeit is voor de armen en de vreemdelingen. Herstel van de aarde en voedsel voor de arme. Het sabbatjaar is net als de sabbat zelf een teken van eerbied voor God. Een teken dat we niet van brood alleen leven. Dat we met onze arbeid niet in het totaal van ons bestaan, ons leven kunnen voorzien. Teken ook van herinnering dat we uiteindelijk de vruchten van de schepping en dus ook de vruchten van onze arbeid niet alleen aan ons werk danken, maar aan God. Dat het de Eeuwige is die ons voedt en het leven geeft. Ook bepaalde schulden werden in zo'n jaar kwijtgescholden. Het lijkt een beetje op de schuldsanering die wij kennen. Er komt een eind aan, zodat niet iemand een leven lang in schuld gevangen blijft. Allemaal om het volk er aan te herinneren dat het zelf vreemdeling en slaaf is geweest.

Na zeven perioden van zeven jaar was er een bijzonder sabbatjaar. Een jubeljaar, een genadejaar. Daarin werden alle schulden kwijtgescholden. Slaven werden vrijgelaten. Ook wie zich als slaaf had moeten verkopen om schulden te betalen, werd vrijgelaten. Zelfs grond die gekocht was, kwam weer vrij. Dit om duidelijk te maken dat je de aarde niet in eigendom kunt hebben. Het is niet van jou. De koop geeft het langdurig recht van vruchtgebruik, maar niet de eigendom. De aarde is van iedereen, van God.

Dit jubeljaar van kwijtschelding en vrijlating lijkt het meest in de buurt te komen van de wijze waarop God in zijn barmhartigheid met zijn volk omgaat.

Aangezien dit jubeljaar in de praktijk niet werd gehouden (het hemd bleek nader dan de rok), werd het een beeld van messiaanse werkelijkheid, van de uiteindelijke en definitieve bevrijding van al wat onderdrukt, gevangen houdt, het leven verhindert en invalideert.

Geen wonder dat deze beelden een sterke rol spelen in relatie tot terugkeer, thuiskomst uit ballingschap en herstel van de geestelijke en staatkundige heiligheid van het volk Israel. Terwijl de terugkeer uit ballingschap op zich ook weer een metafoor wordt voor de uiteindelijke, eschatologische werkelijkheid van een door de Messias bevrijd en hersteld bestaan.

Van dit visioen getuigt ook de tekst van Jesaja uit de eerste lezing. Deze passage nu wordt gelezen door Jezus in de synagoge bij de sabbatsdienst. Elke sabbat is een

sprankje van de definitieve werkelijkheid. Een vonk van het eschaton. Een vooruitlopend vieren van de uiteindelijke en definitieve bevrijding, de vreugde van Gods wereld. Dit wordt nog eens des te sterker aangezet door de tekst over het jubeljaar.

Van deze werkelijkheid, van dit vooruitzicht, van deze belofte, van deze wereld waarnaar ons verlangen uitgaat, zegt Jezus: "*heden* is dit schriftwoord voor uw oren vervuld". Dat is nogal wat.

Alle aanwezigen, die zonder uitzondering uitzien naar bevrijding en vervulling, krijgen te horen dat het woord van belofte *heden* is vervuld. Maar niet voor hun ogen, maar voor hun oren. Deze vervulling wordt niet voor hun ogen geconcretiseerd. Het voltrekt zich niet als een schouwspel voor hun blik, maar als een opdracht voor hun oren. Dit Schriftwoord wordt vervuld wanneer het daadwerkelijk wordt gehoord.

Hierin weerklinkt het aloude woord dat onlosmakelijk met de vervulling van het verbond tussen God en zijn volk verbonden is: "Hoor Israel". We vinden deze woorden in Deuteronomium 6,4 bij de gave van de verbondswaarden. "Hoor Israel. Uw God is één. Heb hem lief met heel je hart, heel je ziel en heel je vermogen. Knoop deze woorden in je oren, in je hart, om je hoofd. Spreek erover met je kinderen en grif ze aan je deurposten, opdat je leeft in je land en er niet uit verbannen wordt".

Met zijn woorden wijst Jezus de toehoorders op hun eigen verantwoordelijkheid. Gods toekomst is niet een zaak van God alleen, maar begint heel concreet hier en nu bij ons.

Het horen van het woord en het in vrede en voorspoed wonen in het beloofde land gaan hand in hand. Het horen echter gaat wel een beetje verder dan louter de klanken verstaan. Ze moeten in je oren, je hoofd en je hart komen. Ze moeten je bestaan doordringen en je moet erover praten, ze doorgeven. Ze moeten levende werkelijkheid worden. Kortom het verbondswaard moet gedaan worden. Horen betekent ook altijd gehoor geven.

Vandaar ook dat *heden*. Gehoor geven aan het woord duldt geen uitstel. Het moet nu gedaan worden. Op elk moment doet zich de keuze voor om in luisteren, spreken, doen of nalaten in te gaan op dat woord van leven. Wat je nu doet is voor altijd gedaan. Wat je nu nalaat is voor altijd niet gedaan. Het *heden* heeft, meer dan verleden of toekomst, iets ontzagwekkends absoluuts. Het is het kairós, het onderscheidende moment. Het moment dat verschil maakt. De mens die het benut, maakt het verschil. Het verschil tussen ballingschap of thuis komen; tussen bevrijding en slavernij; tussen dood en leven. Gods wereld is niet ver weg. Het is hier en nu, *heden*, wanneer het schriftwoord, het woord van het verbond werkelijk wordt gehoord. In de vervulling ervan, in het doen ervan komt Gods Rijk in ons midden. Dat is wat Jezus duidelijk maakt in de synagoge, en ook hier in onze eigen kerkruimte.

Dat Woord dat in Jezus is vervuld, klinkt *heden* in ons midden en wordt voor onze oren vervuld. En daarmee wordt ons een onderscheidend moment van keuze aangeboden. Tussen vervreemding en vrede, verbondenheid en isolement, vijandschap en broeder- en zusterschap, blinde woede en respectvol aanzien.

Jezus nodigt ons uit om te doen wat we verlangen. Daardoor gaat ons verlangen in vervulling. Als we vrede verlangen, zullen we onze medemensen als broeders en zusters moeten behandelen. Als mensen verblind zijn door haat en vooroordelen, mogen we een andere werkelijkheid laten zien. Wie gekleineerd en monddood wordt gemaakt mogen we liefdevol tegemoet treden en verheffen. Als we zelf niet afgebroken willen worden, mogen we anderen complimenteren.

Ons verlangen naar een nieuwe wereld, naar Gods wereld, moet ons hart vullen en onze daden aanwakkeren. De samenleving van God moet niet slechts een voorwerp van verlangen blijven, maar een ijkpunt van ons handelen zijn. Dan geven we gehoor aan wat we beluisteren.

En laten we niet zeggen dat we het niet kunnen, dat het te veel en te groot is en te hoog gegrepen. Voor ieder van ons afzonderlijk misschien wel, maar niet wanneer we het samen doen. We zijn niet ieder apart geroepen. Net als het volk Israel zijn we als volk

geroepen om volk van God te worden en ernaar te leven. Samen getuigen we van het Rijk van God. Juist samen. Wat niemand in zijn eentje kan, zou hoogmoedig zijn te proberen. Het is ook niet de bedoeling dat we het in ons eentje doen. Het rijk van God gaat immers over relatie. We hebben elkaar nodig om volk van God te kunnen worden. Maar ieder van ons mag daartoe het hare en zijne bijdragen en moet dat ook doen. We hebben immers verschillende gaven en mogelijkheden. Alleen samen kunnen we dat ene lichaam van Christus vormen dat het beeld is van dat Rijk van God, die profetisch verlangde werkelijkheid van een vervuld bestaan en een zich thuis weten bij God en mensen.

Wij zouden nooit mogen leven in de veronderstelling dat we de ander niet nodig hebben. De ander vult ons aan en maakt pas wie we in onze eigenheid zijn. Een hand zou geen hand zijn als het niet een lichaam had waarvoor het een hand kon zijn. Een hart zou geen hart zijn als het niet voor een ander zou kunnen kloppen. Een mens zou geen mens zijn als hij geen medemens kon zijn.

De vervulling van het bevrijdende visioen waar Jesaja over schrijft en dat we in Jezus optreden herkennen, begint bij de erkenning dat we elkaar nodig hebben. Dat iedere mens er toe doet. Dus ook met de erkenning dat jij er toe doet. Zelfrespect en respect voor de naaste zijn onontbeerlijk voor de groei van het lichaam van Christus. Wees blij en tevreden met je jezelf als de mens die je bent en geniet van wat anderen kunnen en zijn. Want ook dat is verlossing uit gevangenschap, geeft een gevoel van vrijheid en opent je ogen voor een nieuwe werkelijkheid van jezelf en van je medemensen. Ook dat is rijk van God zijn. Amen.

In de naam van de Vader, + de Zoon en de heilige Geest.

Hengelo, pastor Ward Cortvriendt